

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Barnehagelærer heltid

Høst 2021

Åpen/ Konfidensiell

Forfatter(e):

Maren Rødde og Silje Bærheim Storøy

.....
signatur forfatter (e)

Kandidatnummer(e): 1320,1339

Veileder(e): Synnøve Eikeland

Fagansvarlig: Marianne Ree

Tittel: *Hvordan jobber personalet med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet?*

Engelsk tittel: *How do the staff work with gender differences in children`s physical play in the outdoor area?*

Emneord: Kroppslig lek, personalet, kjønn,
,genusrammer, kjønnsbevisst,
skogen og uteområdet.

Side tall: 33

+ Vedlegg/annet: 6

Stavanger, 3. Januar 2022

.....
dato/år

Hvordan jobber personalet med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet?

Bacheloroppgave 2021

Institutt for barnehagelærerutdanningen

Universitetet i Stavanger

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	4
FORORD	4
INNLEDNING	4
TEORI	6
KJØNN I DEN KROPPSLIGE LEKEN	6
<i>Rollelek, tradisjonslek og den risikofylte leken</i>	7
<i>Biologisk og sosialt kjønn</i>	8
PERSONALETS BEVISSTHET PÅ KJØNN	9
<i>Genusrammer</i>	10
ER UTEOMRÅDET KJØNNBASERT?	11
METODE	12
INFORMANTER	13
DATAINNSAMLING	13
PRØVEINTERVJU	13
SEMISTRUKTURERT INTERVJU	14
ANALYSE	14
FEILKILDER OG ETIKK	15
FUNN FRA INTERVJU	16
KJØNN I DEN KROPPSLIGE LEKEN	16
PERSONALETS BEVISSTHET PÅ KJØNN	18
ER UTEOMRÅDET KJØNNBASERT?	20
DRØFTING AV FUNN	21
KJØNN I DEN KROPPSLIGE LEK	21
PERSONALET BEVISSTHET PÅ KJØNN	23
ER UTEOMRÅDET KJØNNBASERT?	27
AVSLUTNING	28
LITTERATURLISTE	31
ARTIKLER:	31
BØKER:	32
VEDLEGG 1	34
INTERVJUGUIDE	34
VEDLEGG 2	36
SAMTYKKESKJEMA	36

Sammendrag

Gjennom tre år på studiet har vi sett og undret oss over om det er forskjeller på de ulike kjønnene når det kommer til kroppslig lek. Vi har valgt å ta i bruk kvalitative intervjuer for å belyse problemstillingen vår som lyder som følgende:

“Hvordan kan personalet jobbe med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet?”.
Med hovedfokus på barn i 3-6 års alderen.

I forhold til problemstillingen vår har vi brukt teori og begreper som er relevante for kjønn og barnehagens kroppslige lek. Vi har knyttet litteraturen opp mot våre resultater og deretter drøftet og analysert funnene vi har kommet frem til. Et viktig funn mener vi er at personalet først og fremst må være bevisste på egne holdninger og væremåte for å kunne jobbe med kjønnsforskjeller i den kroppslige leken på uteområdet.

Forord

Vi har skrevet vår bacheloroppgave i forhold til barnehagelærerstudiet på universitetet i Stavanger. Som fremtidige barnehagelærere har vi undret oss over hvilke ulikheter kjønn har i kroppslig lek. Vi ønsker å belyse ulikhetene på kjønn i barnehagen da vi vet at selv i 2021 forekommer det ulike forventninger ut ifra hvilket kjønn en er.

Vi ønsker å takke vår veileder Synnøve Eikeland for undring, veiledning og hjelp gjennom denne skriveprosessen, dette har gjort at vi har kommet oss gjennom skriveprosessen på en lærerik måte. I tillegg vil vi takke våre to informanter som hadde tid og anledning til å stille på intervju og dele deres kunnskap med oss. Under prosessen har vi måttet stille kritiske spørsmål til oss selv og oppgaven.

Stavanger 22.oktober

Innledning

Barnehagen er en sosialiseringarena som skal ivareta barns fysiske behov uavhengig av kjønn. Forskning viser generelt at gutter er jevnt over mer fysisk aktive enn jenter i alle miljø (Osnes & Skaug, 2015). I artikkelen fra Salvesen (2021) sier Lillian Pedersen at det kan henge sammen med hvilke forventninger vi som pedagoger stiller til de ulike kjønnene. Arbeid med å minske

kjønnsforskjellene kan være en utfordrende prosess, samtidig som det er ekstremt viktig for samfunnets stadige utvikling. For å jobbe med den kroppslige forskjellen i lek, må vi være bevisste på at kjønnsforskjeller fortsatt eksisterer.

Vår motivasjon for valgt tema er at vi har undret oss over hvilke ulikheter det er i barns kroppslige lek på uteområdet. Vi har selv observert forskjeller på jenter og gutters lek på uteområde fra egen praksis her på barnehagestudiet. Vi lurer derfor på hva som påvirker dette, og hvordan vi kan jobbe med eventuelle forskjeller. Derfor lyder valgt problemstilling slik:

“Hvordan kan personalet jobbe med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet?”

Ifølge rammeplanen skal “barnehagen bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10). Dette peker mot at alle barn skal få like muligheter uavhengig av kjønn. Personalet og uteområdet er to viktige faktorer vi må se på for å kunne oppnå kunnskapsdepartementets forskrifter.

Gjennom den kroppslige leken får barn muligheten til å utvikle motoriske ferdigheter, oppleve mestring og skape et fellesskap sammen med andre barn. Osnes definerer kroppslig lek som “fysisk aktivitet i lekende kontekst med energiforbruk godt over hvilenivå” (Osnes et al., 2019, s. 145). Den kroppslige leken opptar store deler av barns hverdag, og det er viktig at personalet er bevisste på at alle barna får like muligheter til å utvikle seg, erfare mestring og oppleve fellesskap. På bakgrunn av viktigheten til den kroppslige leken har det i senere tid kommet anbefalinger som er knyttet opp mot dette. Helsedirektoratet anbefaler at barn og unge bør være fysisk aktive i minimum 60 minutter hver dag. Aktiviteten bør ha en varierende intensitetsgrad fra moderat til hard (Folkehelseinstituttet, 2019). Utviklingen av fysisk aktivitet forekommer oftest på barnehagens uteområde, grunnet større plass og mer å utforske der. Det kan også ha en sammenheng med personalets deltakelse av hvor engasjert og motiverte de er til å bruke lek som et verktøy for alle barn. Det er flere studier som viser at de voksne legger mer til rette og motiverer i større grad gutter innenfor den kroppslige lek enn jenter (Osnes & Skaug, 2015).

Formålet med bacheloroppgaven er å finne ut hvordan personalet jobber med kjønnsforskjellene i den kroppslige leken på uteområdet. For å svare på problemstillingen vår har vi valgt en empirisk oppgave hvor vi har tatt i bruk kvalitativ forskningsmetode.

For å gjøre oppgaven mer forståelig for leseren, har vi først valgt å definere begreper i teoridelen som er relevante for vår oppgave. Vi har strukturert oppgaven i fire deler: teori, metode, resultat og drøfting. Vi har valgt å bruke de samme overskriftene på teori, funn fra intervju og drøfting av funn slik leseren skal få en bedre oversikt. Overskriftene baserer seg på det vi anså som mest relevant i forhold til valgt problemstilling som er: kjønn i den kroppslige leken, personalets bevissthet på kjønn, og er uteområdet kjønnsbasert?

Teori

I lys av vår problemstilling har vi valgt å trekke ut noen begreper, for å få en større forståelse for hvordan personalet jobber med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet. Begreper som vil bli nevnt og forklart i teksten vår er: kroppslig lek, rollelek, tradisjonslek, risikofylt lek, biologisk og sosialt kjønn, genusrammer, personalet og uteområdet.

Kjønn i den kroppslige leken

Kroppslig lek er viktig å ivareta for barns utvikling, både når det kommer til vennskap, motorisk utvikling og egen helse. Norge er et mangfoldig samfunn hvor vi finner mange barn som av forskjellige grunner har ulike forutsetninger til fysisk aktivitet og bevegelse. I vår problemstilling har vi valgt å avgrense det til kjønn i barnehagen.

Dersom vi skal kunne jobbe med kjønnsforskjellene i barns kroppslige lek på uteområdet, må vi ha klart for oss hva kroppslig lek er og betydningen dette har for barns hverdag. Når man hører begrepet kroppslig lek, får vi ofte ulike oppfatninger og tanker om hva det er ut ifra hvilken erfaring og bakgrunn man har fra før av. For eksempel vil gjerne en barnehagelærer se på kroppslig lek på en annen måte enn en forelder. Det er gjennom den kroppslige leken, barn får mulighet til å utvikle motoriske ferdigheter, oppleve mestring og skape et fellesskap sammen med andre barn. Osnes definerer kroppslig lek som “fysisk aktivitet i lekende kontekst med energiforbruk godt over hvilenivå” (Osnes et al., 2019, s. 145). Rammeplanen nevner også at “alle skal ha like muligheter til bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen” (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 10). For å opprettholde dette målet om å få med alle bør personalet bevisst arbeide med likestilling mellom jenter og gutter.

I følge Hangaard Rasmussen finner vi elementer av både kaos og orden i leken. Barn skaper og bearbeider opplevelser gjennom orden på lik linje som ved den kaotiske leken. Orden og kaosbetont lek er på hver sin ytterside av spekteret, men hver for seg skaper de sammenhenger for barna. Gjennom orden får barna bestemte konsentrasjons- og visjoner av leken, i motsetning til kaosbetont lek hvor en får erfart støy, spenning og utfordringer (Storli, 2018, s. 353). Vi vil videre komme innpå de ulike typene lek innen orden og kaospekteret som i vårt tilfelle blir rollelek, tradisjonslek og risikofylt lek.

-

Rollelek, tradisjonslek og den risikofylte leken

Fantasilek handler om at barn kan skape en egen verden i fellesskap med andre, et eksempel kan være rollelek og late-som-lek. Barn forsøker å skape forståelse og sammenheng gjennom leken, de bruker også dialoger slik at de blir forstått og danner seg et indre bilde av leken sammen (Storli, 2018, s. 354). Skarre og Melhuus hevder at jenter i førskolealder er mer opptatt av rollelek enn hva gutter er. I tillegg har det vist seg at jenter ofte leker mer stillesittende og tar i bruk mer av det verbale språket enn hva gutter gjør. Et typisk kjennetegn på rollelek er at barna leker noe de selv har erfart og opplevd, dette gjør at det tilføres mer dybde i leken (Skarre Aasebø & Melhuus, 2005).

Lek som går i arv fra generasjon til generasjon og som barn er oppvokst med, kalles tradisjonslek. Et eksempel kan være sisten eller rødt lys. For å gjennomføre denne type lek trenger barna god motorikk, styrke, koordinasjon og utholdenhet. Leken oppstår ofte spontant i miljøer som legger til rette for denne type lek og et eksempel kan være et område med stort areal å boltre seg på. Som ansatt i barnehage er det viktig å igangsette, lære bort og inspirere barna til lek da dette kan føre til at barna selv tar med seg leken og utvikler den til sin egen (Osnes et al., 2020, s. 161 - 162). I tradisjonslek handler det først og fremst om ferdigheter, kunnskap og hvilke forhold en har til selve leken, uavhengig av kjønn.

Risikofylt lek kan defineres som en spenningsfylt lek hvor barnet opplever å være på kanten mellom det som er spennende og artig, til å kjenne på frykten og angsten for at det kan oppstå en skade eller negativ opplevelse. Ifølge Sandseter forklarer barna at opplevelsen av risikofylt lek kan beskrives som en deilig følelse hvor det "kiler i magen". Ved å leke denne type lek får barna kontrastfylte opplevelser, i tillegg til at de utforsker seg selv og omgivelsene rundt.

Risikofylte aktiviteter gir også økt lærdom når det kommer til det å mestre risikoer senere i livet (Sandseter, 2018, s. 56-59).

I den risikofylte leken er grovmotorikken dominerende og kaos elementer som hurtige kroppsbevegelser, maktutøvelse, voldsomhet og forvirring er ord som kan beskrive denne type lek. For at leken skal bli meningsfull, kreves det et stort areal å boltre seg på. Risikofylt lek fører ofte til høy lyd, aggresjon og risiko og kan derfor virke frustrerende for personalet. Likevel er risikofylt lek viktig for barna da det er en god arena å trene på grovmotorikk og oppnå høy puls (Storli, 2018, s. 354-355). Det har blitt gjort flere studier av hvilke type lek gutter og jenter velger og forskning viser at gutter er mer involvert i den risikofylte leken, mens jenter oftere praktiserer rollelek sammen med andre (Osnes et al., 2020, s. 162).

Biologisk og sosialt kjønn

Når vi snakker om biologisk kjønn, menes det hva som skiller jenter og gutter rent kroppslig. Det er flere biologer som mener at man er født med noen biologiske forutsetninger for hvilke kjønn man er og at disse forutsetningene ligger til grunn for å muliggjøre våre handlinger (Emilsen, 2015, s. 73). Leif Askland nevner i sin bok hvis det skulle være slik at vi kun tenker at kjønn er biologisk, er det svært lite vi kan gjøre i pedagogisk praksis enn å bekrefte barnet i den aktiviteten som forekommer gjennom det biologiske kjønn. For å sette det på spissen kan vi si slik “gutter er gutter og jenter er jenter, dette handler om gener og at naturen får gå sin gang” (Askland og Rossholt, 2009, s. 65). Kjønn handler om identitet, måten vi ser, benevner, møter og kategoriserer barn på. Det er svært naturlig å behandle mennesker basert på kjønn, faktisk så naturlig at vi ikke er klar over at vi gjør det (Emilsen, 2015, s. 73).

Rent biologisk er det forskjell på jenter og gutter, vi har ulike gener og styres av forskjellige hormoner, i tillegg til at hjernen vår utvikler seg ulikt (Emilsen, 2015, s. 73). Vi er født med vår biologiske utrustning og denne kan være med på å prege vår videre utvikling. Det er viktig å huske på at det ikke bare er biologien som bestemmer væremåten, prestasjonsnivået eller helsen vår. Samspillet mellom det biologisk kjønn og miljøet vi er oppvokst i, vil prege vår utvikling som individer (Bø, 2014, s. 44).

Sosialt kjønn derimot handler om at vi som mennesker blir påvirket av samfunnet og individer vi samhandler med. I lys av et sosialt perspektiv kan man si at vi blir født som et biologisk kjønn, men gjennom interesser, relasjoner og handlinger legges det mer vekt på hvilke normer

og forventninger knyttet til hvilket kjønn man er (Emilsen, 2015, s. 76). Det er vanlig å stille ulike krav og forventninger til kjønnene i samfunnet, dette gjøres bevisst og ubevisst (Larsen & Slåtten, 2019, s. 65).

Larsen & Slåtten mener at den verden vi lever i er kjønnnet. Kvinner og menn er biologisk ulike, de fødes ikke som et sosialt kjønn, men blir det, sier Simone de Beauvoir (Larsen & Slåtten, 2019, s. 67). Samfunnet vi vokser opp i påvirker våre kjønnsroller og vi blir formet gjennom interaksjoner med andre mennesker og kulturer vi samhandler med. Vi oppfatter blant annet maskulinitet og feminitet ulikt, disse oppfatningene kommer fra påvirkningskraft rundt oss. Det ligger i vår underbevissthet hva vi tolker som riktig og ikke for de ulike kjønnene (Larsen & Slåtten, 2019, s. 65).

I et sosialiseringperspektiv er kjønn noe man tilegner seg og er selve grunnlaget for barnets kjønnsidentitet. Det er gjennom sosialisering og samhandling med andre mennesker, barna lærer hva som er akseptert og tillatt ut fra om dem er gutt eller jente. Ofte blir jenter omsorgsfulle og empatiske, ettersom samfunnet forventer det av dem både bevisst og ubevisst. Guttene derimot kan bli mer aktive, fysiske og utagerende. Vi kan si det slik at barna regulerer sin atferd etter hvilke forventninger, normer og regler dem blir møtt av i samfunnet (Emilsen, 2015, s. 77).

Personalets bevissthet på kjønn

Personalets holdninger er viktige hvis man skal kunne jobbe med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek. De har et ansvar for å skape en kultur hvor alle barna får mulighet til å bli sett og hørt uavhengig av hvilket kjønn de er (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 73).

Personalet skal kunne være bevisst på likeverd og respekt, i samhandling med alle barn. En skal være bevisst på eget språk, handlinger og se hvert enkelt barn for den de er. Det er viktig å arbeide med egne holdninger og motivasjon for å skape et mest mulig likeverdig miljø. Det er også like viktig å skape et godt arbeidsmiljø hvor man kan dele erfaringer og kunnskap med hverandre. Faglig kompetanse og personlige erfaringer er med på å skape en arbeidskultur og det er viktig å kunne utvikle seg selv, motivere og tolerere hverandres forutsetninger og ferdigheter (Emilsen, 2015, s. 57).

Ifølge en studie fra Kaltvedt og Meland (2017) viser personalet at de har ulike forventninger til jenter og gutter. Gutter ses ofte på som mer fysisk aktive og jenter som mer stillesittende og rolige i leken. De oppdaget at barna selv prøvde å utfordre kjønnsstereotypene, men de voksne støttet ikke opp denne handlingen. På bakgrunn av funnene som ble gjort i studien til Kaltvedt og Meland, kan man si at barn får ulik type oppmerksomhet fra personalet ut ifra om de overholder de gitte kjønnsrollene som er akseptert for deres kjønn (Bakken & Lindhart, 2021, s. 201-218).

Ingrid Bø er en sentral kjønnsforsker, hun hevder man må være kritiske til seg selv og hvordan man forholder seg til barn da dette er med å skape ulike kjønnsroller til gutter og jenter. For å skape endringer i måten personalet definerer hvordan en gutt og en jente skal opptre, må vi bryte kjønns mønsteret og personalets væremåte. Heikkilä har kommet frem til syv punkter man kan bruke for å jobbe med endringer i kjønnsrollene:

1. granske seg selv
2. kunnskap
3. tid til refleksjon
4. sette arbeidet i en større sammenheng
5. engasjere på alle nivå
6. kontinuerlig dokumentasjon/observasjon, analyse og vurdering
7. tålmodighet

En endringsprosess er krevende og vil ta tid, en må omstille personalets tankesett omkring likestilling og kjønn. Som Heikkilä hevder må personalet blant annet ha kunnskap, tålmodighet og det å kunne reflektere over egne handlinger for at en væremåte skal kunne endres (Bø, 2014, s. 74-75).

Genusrammer

Genusrammer er ideer om hva som er en akseptabelt og forventet atferd for jenter og gutter. Det er ikke vanlig å bli bevisste på genusrammene før noen eventuelt bryter dem. Da er vi ofte raskt inne til å “rette på” personen, slik han eller hun faller tilbake i rammen. Det første steget mot et likestilt samfunn er å bli bevisste på denne manglende likestillingen og hva konsekvenser det kan få for barna. For å få et mer likestilt samfunn er det viktig å begynne å arbeide med det allerede i barnehagen. Personalet må være mer oppmerksomme på når de korrigerer adferd til barna som bryter med forventninger knyttet til kjønn og når barna retter på hverandre (Henkel

& Tomicic, 2011, s. 234-235). Studien fra Meland og Kaltvedt (2017) viser at både jenter og gutter krysser tradisjonelle kjønns mønstre, men at de ofte møter ansatte som har tradisjonelle forventninger og holdninger til kjønn, og at de derfor ikke får utfolde og uttrykke seg slik de ønsker. Dette gjelder spesielt jentene. Studien viser at jenter og gutter ofte leker sammen, men at jenter blir stoppet fra å utføre fysisk, maskulin og høylytt lek som gutter i større grad har lov til.

Er uteområdet kjønnsbasert?

Ifølge rammeplanen skal “barnehagen inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne” (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). Utemiljøet består av et større areal som kan bidra til å gi en mer variert og allsidig kroppslig lek. Barnehagen er ofte utstyrt med ulike lekeapparater som er med på å utvikle barns motoriske ferdigheter. Barn har større muligheter for å oppleve risikofyllt lek på uteområdet ettersom en har større plass til å boltre seg på. I tillegg vil gjerne personalet ofte oppmuntre mer til den type lek ute (Osnes et al., 2020, s. 179).

Ut ifra Gibsons teorier handler livet om å bevege kroppen sin. Vi lever i relasjon til omgivelsene og mottar og tolker informasjon fra alle sansene våre. Gibson bruker begrepet “affordance” som betyr at miljøet er en innbydelse eller en invitasjon til lek. Når barnet leker i naturen og finner et tre det ønsker å klatre i, ligger innbydelsen til å klatre ikke i selve treet eller hos barnet, men i relasjonen mellom dem. Sansesystemet til barnet tar opp informasjon fra omgivelsene og vurderer dem, for eksempel tykkelsen på grenene og avstanden mellom dem. Vi kan si det slik at barna opplever aktivitetsmulighetene i det fysiske miljøet ut ifra hva de mestrer med tanke på motoriske ferdigheter uavhengig av kjønn (Osnes et al., 2020, s. 168).

Osnes og Skaug støtter Gibsons teori om “affordance”. Basert på observasjoner og funn fra tre ulike miljø, som barnehagens ute- og inneområde samt i naturen, kom de frem til at gutter har en høyere intensitet i leken enn jenter. Funnene viste at dette stemte i alle miljø. Forskningen viser at både jenter og gutter hadde en høyere intensitet i naturen enn hva de hadde på uteområdet i barnehagen. Det kan bety at barna finner flere ulike handlingsmuligheter i naturen enn hva de gjør på barnehagens uteområde (Osnes & Skaug, 2015). Rasmussen bruker begrepet “barns sted” ved at natur og uteområde inspirerer barn til utforskning, kreativitet, lek og det å utfordre seg selv (Osnes et al., 2020, s. 167).

Skogen er i følge Kyttä en god lekearena for barna. Her får de mulighet til å bevege seg fritt, og legger til rette for mer utforskning og aktivitet. I tillegg tilbyr skogen flere spenningsøkende turer, hvor barna får utforske mer på egenhånd hvor området ikke er inngjerdet (Osnes et al., 2020, s. 184). Sandseter skriver at naturlige områder i skogen er med og bidrar til flere og sterkere spenningsopplevelser for barna. Hun legger vekt på hvor viktig det er at personalet i barnehagen har kunnskap om hvordan skogen og dens elementer er med og påvirker barns lek (Sandseter, 2018, s. 61-62). Det har også kommet frem ifølge Hilmo og Holter, at barn leker mer sammen på tvers av alder, etnisitet og kjønn når de befinner seg i et skogsområde. De mener at dette er positivt for barna og er med å styrke samspillet i barnegruppen (Langholm, 2018, s. 56).

Storli og Hagen (2010) har sett på intensiteten i leken ved tre ulike miljøer, de har målt intensiteten ved hjelp av akselerometer. Her finner de, noe overraskende i forhold til annen forskning, at det ikke er særlig forskjell i barnas fysiske aktivitetsnivå i leken på inne- og uteområde i barnehagen og i naturen. De finner også ut at barna som er aktive i et lekemiljø er også aktive i det andre lekemiljøet. Osnes og Skaug hevder at barna har høyere intensitet i leken på naturområdet enn utelekeplassen, og at gutter har en generelt høyere intensitet i alle miljøer. Samtidig oppdaget de at i naturen er intensitetsnivået jevnt høyere hos både jenter og gutter enn på barnehagens uteområde (Osnes et al., 2020, s. 186).

Metode

I denne oppgaven har vi valgt å bruke kvalitativ forskningsmetode når vi samler inn informasjon til oppgaven. Dalland definerer metode som en fremgangsmåte, et redskap til å løse utfordringer i tillegg til å tilegne seg ny kunnskap for det vi vil undersøke (Dalland, 2020, s. 53). Vi har valgt kvalitativ metode ettersom vi ønsket å finne ut av noe som ikke kan tallfestes. Kvalitativ metode handler om å skape mening og erfaringer som ikke kan tallfestes eller måles. Metoden kan bidra til å få en bredere forståelse av hvilket samfunn vi lever i, og hvordan vi som enkeltmennesker og grupper samhandler med hverandre (Dalland, 2020, s. 54). Vi kan si at dem som benytter seg av kvantitative data blir sett på som “tellere” i motsetning til dem som bruker kvalitative data som blir kalt for “tolkere”. Ut ifra vår oppgave så vi at den kvalitative metoden var mest relevant for å besvare vår problemstilling, ettersom oppgaven vår går ut på noe som ikke kan måles i tall (Dalland, 2020, s. 56). Videre vil vi beskrive valg av informanter, datainnsamling, semistrukturert intervju, prøveintervju, feilkilder og etikk og resultater.

Informanter

I oppgaven har vi intervjuet to ansatte i to ulike barnehager, en pedagogisk leder og en barnehagelærer av ulikt kjønn. Da vi skulle velge informanter til oppgaven, valgte vi personer som vi visste hadde kunnskap og erfaring med emnet. Vi fant det utfordrende å finne informanter som hadde tid til å gjennomføre intervjuet. Vi tok kontakt med barnehager som vi hadde kjennskap til fra før av og fikk tilslutt to informanter som synes det var en interessant problemstilling vi hadde og valgte derfor å sette av tid til intervjuet. Vi la vekt på at personen vi skulle intervjuer ikke skulle føle seg presset, og det var vår oppgave å skape trygghet. Informanten ble informert og fikk tilsendt spørsmål i forkant av intervjuet, slik det var mulighet for å forberede seg.

Ut ifra vår forskningsmetode som sikter mot å gå mer i dybden kan det være utfordrende om antallet intervjupersoner er for mange. Derfor valgte vi kun å intervjuer to personer slik at vi kunne gå i dybden på disse intervjuene (Dalland, 2020, s. 81).

Datainnsamling

For å samle inn informasjon til vår oppgave, sendte vi e-post til tolv ulike barnehager der vi valgte å presentere oss selv og vår problemstilling. Vi fikk kun svar fra to av disse barnehagene, og sendte deretter et skriv til dem med intervju spørsmålene og informasjon omkring oppgaven. Det å samle inn data handler om at vi ønsker å få den informasjonen vi trenger for å kunne gjennomføre og belyse problemstillingen vår (Dalland, 2020. s. 54).

Vi valgte å bruke kvalitativ metode og intervju for å samle inn data og fikk muligheten til å få synspunkter fra to forskjellige perspektiv siden informantene jobbet i ulike barnehager. Intervjuene foregikk på to ulike plattformer: et på møterommet i barnehagen og et på en kafe. Intervjuene med hver informant varte i ca. 40 minutter.

Prøveintervju

I forkant av intervjuet valgte vi å teste ut spørsmålene på hverandre. Vi byttet på å være informant og intervjuer for å teste om intervjuguiden var relevant nok for vårt tema. Vi ønsket å gjennomføre et prøveintervju på lik linje som vårt faktiske intervju, slik at vi var mest mulig forberedt til hvordan vi skulle gjennomføre de faktiske intervjuene. Det er under slike

prøveintervju man kan få gode tilbakemeldinger på om spørsmålene var godt nok utformet (Dalen, 2004, s. 34). Før vi begynte prøveintervjuet gikk vi gjennom betydningen av taushetsplikt, anonymisering og samtykke ved å bruke informasjonen til vår bacheloroppgave. Vi gikk inn i rollene som intervjuer og informant og presenterte først problemstillingen deretter startet intervjuet. En stilte spørsmål og den andre svarte, deretter byttet vi roller og tilslutt diskuterte og oppsummerte vi hva som gikk bra og hva som måtte endres på til det autentiske intervjuet. Vi la fort merke til at vi ønsket å redigere intervjuguiden da det kom frem nye spørsmål om temaet vi ønsket å ha med. I tillegg var det flere spørsmål som vi omformulerte for å best mulig prøve å besvare problemstillingen.

Semistrukturert intervju

Som fremtidige pedagogiske ledere er det viktig å beherske intervju som metode. For å gjennomføre et intervju trenger man en informant som svarer på spørsmålene intervjueren stiller. Spørsmålene formuleres muntlig og det er intervjueren som har ansvar for å registrere svarene (Løkken og Søbstad, 2017, s. 104). Ettersom vi var to studenter fordelte vi arbeidsoppgavene, den ene stilte spørsmål og den andre registrerte svarene.

Vi valgte å bruke semistrukturert intervju for å belyse et samfunnsaktuelt problem. Et semistrukturert intervju handler om at en følger en rekke bestemte spørsmål som er relevant for temaet man skriver om (Dalland, 2020, s. 46). Vi hadde avklart tema på forhånd og formulerte spørsmål basert på det. Vi formulerte spørsmålene slik at de var åpne og informantene kunne svare bredt. Vi ønsket bevisst å ikke ha med ja nei spørsmål. En slik metode med åpne spørsmål kan gi oss en dypere forståelse for informantens meninger, erfaringer og informasjon som blir formidlet. Når man foretar et intervju, utfordrer det samtaleferdigheten vår da vi som intervjuere må forberede oss godt på forhånd og være lyttende overfor informanten (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20).

Vi opplevde at intervjuet hadde en god flyt og vi fikk stilt de planlagte spørsmålene og de to informantene ga oss nok data til å besvare valgt tema og problemstilling.

Analyse

For å forsøke å få svar på problemstillingen vår om hvordan personalet kan jobbe med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet, analyserte vi all innsamlet data fra

intervjuene våre. Ifølge Dalland kan en god analyse åpne opp for ulike fortolkninger. Vi har analysert funnene våre for å skape mening. For oss har det hjulpet å dele opp drøftingen i underkategorier slik at det ble enklere å tolke det informantene har fortalt (Dalland, 2020, s. 94). Materialet vi samlet inn har vi lest gjennom flere ganger og sett på likheter og ulikheter mellom informantene. Gjennom intervjuene så vi at det var flere temaer som informantene gjentok, og har derfor valgt å strukturere oppgaven etter disse. Videre vil vi legge frem drøfting av funn knyttet til relevant teori og avslutte med en konklusjon.

Feilkilder og etikk

Det er flere feilkilder man må ta hensyn til når man gjennomfører et semistrukturert intervju. Da vi intervjuet informantene, fikk vi svar som baserer seg ut fra deres egne opplevelser og synspunkter. En mulig feilkilde er at vi som intervjuere feiltolker hva som ble sagt. En annen vanlig feilkilde som kan forekomme når man intervjuer, er at informantene ønsker å gi rett svar i forhold til hva som er akseptabelt i samfunnet vi lever i. En svarer det en tror er forventet. Det relateres ofte til informantens ønske om å fremstille seg selv, avdelingen og barnehagen på en best mulig måte. Ofte er det lettere å snakke om det positive som foregår på avdelingen, og det kan være utfordrende for informantene å snakke om sensitive temaer (Løkken og Søbstad, 2017, s. 114). Intervjuene vi hadde handlet om hvordan personalet kan jobbe med kjønnsforskjeller og barns kroppslige lek på uteområdet og eventuell forskjellsbehandling av kjønnene. Dette kan gjerne oppleves som et sensitivt tema for informantene og det må vi som intervjuere være oppmerksomme på. Hvilken holdning vi har, hvordan vi bruker stemmen og hvilke måte vi stiller spørsmålene på er faktorer som kan være med og gi feilaktig informasjon. Derfor valgte vi å ha et prøveintervju på forhånd, slik at vi på best mulig måte kunne unngå disse feilkildene.

Når man foretar et intervju, er det viktig å tenke på det etiske. Etikk handler om å skape tillit til informantene og at denne føler seg ivaretatt og stoler på at deres informasjon blir brukt på en relevant og fornuftig måte (Dalland, 2020, s. 165). Innenfor forskningsetikk gjør vi vurderinger av forskning opp mot normene og verdiene i samfunnet. Her handler det også om å ivareta informantens personvern og sikre at de som deltar blir godt ivaretatt og nyttig informasjon kommer ut av valgt forskningsmetode (Dalland, 2020, s. 168). Når det kommer til personvern, er det viktig å ivareta de individene som bidrar med sine egne opplevelser og erfaringer. Personopplysninger er opplysninger som kan identifisere enkeltpersonen, som for eksempel navn, fødselsnummer, jobb stilling eller bilder (Dalland, 2020, s. 169). Det er viktig å

anonymisere informasjonskilden i oppgaven slik at en ikke kan knytte datamaterialet opp mot en enkeltperson. Vi har valgt å kalle informantene våre, informant A og informant B slik det ikke skal være mulig og identifisere dem. Ved å anonymisere informantene må vi kunne klare å beskrive deres informasjon ut ifra et anonymt perspektiv. Dette kan bidra til at informantene synes det er lettere og ønsker å takke ja til intervju siden de vet at de vil bli anonymisert (Dalland, 2020, s. 172).

Gjennom gjensidig tillit til informanten har vi som intervjuere taushetsplikt. Personlig informasjon vi får skal bli ivaretatt på en profesjonell måte, og vi er taushetsbelagt disse opplysningene (Dalland, 2020, s. 173).

Funn fra intervju

I denne delen av oppgaven skal vi ta for oss funnene fra intervjuene som er relevante for vår problemstilling “Hvordan kan personalet jobbe med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet?”. Vi har valgt å dele resultatene inn i underkategorier slik det skaper en bedre oversikt. Disse er kroppslig lek, personalet, kjønn og uteområdet. For å ivareta informantens personvern har vi valgt å kalle dem for informant A og informant B. Informant A er en mann som har jobbet som barnehagelærer i 1,5 år og informant B er en kvinne som er pedagogisk leder og har jobbet i barnehage i 20 år.

Kjønn i den kroppslige leken

Informantene synes kroppslig lek er en viktig del av hverdagen. Informant A hadde et godt forhold til kroppslig lek og fysisk aktivitet. Han synes selv det var kjekt og være kroppslig aktiv sammen med barna, og var ofte engasjert og deltakende i barnas utelek. Begrepet kroppslig lek for han var at barna skulle bruke kroppen sin og ha en puls som var høyere enn hvilepuls. Informant B mente også at kroppslig lek gikk ut på at barna skulle være i bevegelse og bruke kroppen sin aktivt slik de oppnådde en høyere puls enn hvilepuls. Hun la også vekt på at skogsmiljøet i nærheten av barnehagen var en viktig arena for å inspirere barna til kroppslig lek.

Begge informantene var klare over at de har sett forskjeller i den kroppslige leken til gutter og jenter. Informant A forteller at guttene har en mer herjete og fysisk lek enn jentene, som heller har fokus på rollelek og vennskap når de oppholder seg på uteområdet. Informant B la mer vekt

på at barnas personlighet var grunnlaget for hvilken lek de valgte. Jentene valgte ofte rollelek og guttene herjelek på uteområdet, men at det gjentatte ganger skjedde endringer i mønsteret. Derfor la hun stor vekt på at det er personligheten som spiller den største rollen og ikke kjønnet en er. Skogen var en arena som hun syntes nøytraliserte kjønne fordi alle ønsket å klatre, utfolde seg og så flere muligheter på denne arenaen uavhengig av hvilket kjønn de er.

Både informant A og B mente det var viktig og oppnå Helsedirektoratets anbefalinger om å være fysisk aktive i minimum 60 minutter hver dag. Informant A hevder at det kan være lettere å oppnå anbefalingene på stor avdeling med alder 3-6 år, grunnet yngre barn ofte kan bli mer passive i uteleken og velger gjerne andre aktiviteter som å huske eller grave i sandkassen. De eldre barna er generelt mer ute enn hva de yngre på liten avdeling er. Dette kan være en faktor som gjør at det vil være lettere for dem å oppnå Helsedirektoratets anbefalinger, sier informant A. Ifølge informant B, har hun oversikt over egen fysisk aktivitet gjennom arbeidsdagen. Hun mener at i hverdagen oppnår hun selv anbefalingene om 60 min, og regner dermed med at barna også gjør dette.

Informantene ble spurt om det er viktig å være bevisst på kjønn i uteleken. Begge mener at det er viktig å være bevisste på at alle barn skal få velge og leke det de vil. Informant A legger vekt på at det er nødvendig å observere hvilke roller barn tar eller blir tildelt i uteleken. Dersom noen leker familie og et barn alltid blir tildelt rollen som hund, kan dette indikere til at barnet muligens har en mindreverdige rolle blant de andre barna. *Da er det viktig at jeg som barnehagelærer, deltar i leken og bryter opp dette rollemønsteret*, forteller informanten. Videre forteller han at i barnehagen han jobber er det ofte jentene som delegerer og styrer rolleleken. *For at leken skal bli mer jevnt fordelt jobber jeg for at guttene også skal få ta del i lederrollen*, sier informant A. For å oppnå dette, blir han selv med i leken og påtar seg en rolle.

Informant B sier at en må være bevisst på at en jente er en jente og en gutt er en gutt for det finnes biologiske forskjeller der. Samtidig er det viktig å legge til rette for at alle må få lov til å prøve seg på alt. Videre sier hun det er ikke slik at man legger til rette for jente og guttelek, men hun ser at jenter foretrekker mer rolige leker og gutter tiltrekkes mer til den risikofylte leken. Hun mener samfunnet er i endring og at det kommer til å bli mer kjønnsnøytralt i barnas valg av lek i fremtiden. Samtidig har hun i løpet av de 20 årene hun har jobbet som barnehagelærer observert at det har skjedd lite endringer i leken til barna og deres interesser. Ifølge informant B velger gutter fortsatt biler, gravemaskiner og fotball når de leker, i

motsetning til jenter som ofte velger å leke med prinsesser, dukker eller familielek/rollelek. Informant A nevner også at han har observert at gutter tiltrekkes mer mot lekeslåsing og risikofylt lek enn jenter. Han synes at denne type lek kan være både positiv og negativ, det handler om tid og sted og at begge parter må forstå at nok er nok. Ofte må en ansatt bryte inn i leken ettersom den går ut av kontroll og det fort kan gå fra lek til alvor ifølge Informant A. *Det er positivt med slik lek innenfor trygge rammer og jeg prøver også å motivere jentene til å delta mer i denne type lek. Den risikofylte leken forekommer mest ute, grunnet her er det et mye større areal å boltre seg på og det påvirker ikke resten av barnegruppen,* avslutter han med.

Begge informantene sa seg enige i at skogen var et område som gjorde leken mer kjønnsnøytral. Dette var en arena som ble brukt aktivt og lå i nærområdet hos begge barnehagene. Informant A la merke til at jentene på eget initiativ klatret like høyt og risikofylt som guttene. Barna lekte også mer med hverandre, uavhengig av kjønn, i skogen enn hva de gjorde på uteområdet. Informant B hadde også lagt merke til at det var lite forskjeller på barns lek i skogen, men jentene virket mer forsiktige og usikre i risikofylt lek. De trengte ofte oppmuntring fra personalet for å gjennomføre aktiviteten.

Personalets bevissthet på kjønn

Personalet er med å påvirke barns hverdag i stor grad. En skal kunne planlegge og legge til rette for en god dag hvor barn får være kroppslig aktive på uteområdet.

Informant A sier at de ansatte har en stor rolle til å påvirke den kroppslige aktiviteten, *det er nok mange som ikke er så bevisste på at de må selv passe på at de er i bevegelse.* Han synes det å være kroppslig aktiv er morsomt, og det trenger ikke å være mer enn å bare gå rundt på uteområdet. På stor avdeling vil det være lettere å påvirke den kroppslige aktiviteten, her kan en sette i gang og engasjere barna i regelleker som for eksempel haien kommer eller lignende. Ved regellek blir barna automatisk nødt til å løpe, grunnet mål og meningen i selve leken. Det er også noe som skaper glede og mestring slik det kan inspirere til videre lek, sier han. Informant B er enig i at personalet har en stor innvirkning på barns kroppslige lek. Videre sier hun: *Vi som pedagoger har et ansvar for å passe på at alle barn får oppleve kroppslig aktivitet i hverdagen, vi sitter på kunnskap som gjør at vi kan planlegge og tilrettelegge slik barna får mulighet til denne opplevelsen.* Hun mener at hele personalet har et ansvar for å være engasjerte og deltakende i barns kroppslige lek.

Vi som intervjuere undret oss over om mannlige ansatte engasjerer seg mer i kroppslig lek enn kvinnelige ansatte? Vi har fått inntrykk av at samfunnet ofte har en forventning til at menn er mer kroppslig aktive i leken sammen med barna, og vi ville høre om våre informanter hadde lagt merke til dette. Informant A mente det hadde mer med personen og hvilken personlighet en hadde uavhengig av kjønn. Noen liker å være ute og er generelt mer aktive, mens andre ikke. *Det har ikke noe med kjønn å gjøre, men hvilken type person man er.* Videre la han til at menn kunne skille seg litt mer ut i herjete lek, men han hadde kvinnelige kollegaer som også var engasjerte i den type lek.

Informant B mener derimot at menn kan være mer fysisk deltakende og vi har ofte andre forventninger til dem. I hennes barnehage viser hun til at de har tre mannlige ansatte, og det er lite eller ingenting som skiller deltakelsen i den kroppslige leken hos menn og kvinner på uteområdet. Hun forteller at hun har lagt merke til at barna selv oppsøker menn når de ønsker å leke herjetelek og andre leker som krever høy fysisk intensitet. Hun legger til at kjønnsrollemønstrene kan ha en innvirkning på hvorfor barna velger slik. Forventningene man har på forhånd, stemmer ikke alltid overens med realiteten avslutter hun med.

Begge informantene hadde gjort seg oppmerksomme på at de hadde sett ulikheter i kroppslig lek og det var viktig å jobbe aktivt for å minske kjønnsforskjellene. Informant A synes det var viktig å være kjønnsbevisst i måten man snakker til barna på. Vi må tenke over hvordan en snakker til barna, man kan ofte ta seg selv i å påpeke at en jente har søte klær eller at en gutt ser tøff ut. Det er viktig å bidra til å nøytralisere disse formuleringene i barnehagen, dersom en jente har Spider-Man klær skal dette være like greit som at en gutt har rosa buff (hals), sier han. Samtidig sier han at vi som legger til rette og planlegger for dagen må tenke over kjønnsforskjeller. Vi må bruke de midlene vi har, som for eksempel et puterom eller skogen er miljøer jeg har lagt merke til hvor kjønne blir mer nøytrale i leken. Videre legger han til at gjennom hans erfaring starter gutter mer fysisk lek selv, mens jenter trenger gjerne litt mer oppmuntring. Det er hans ansvar å være oppmerksom på dette, og være en tilstedeværende voksen som oppmuntrer jentene til fysisk lek. Selv om informant A er klar over at det eksisterer kjønnsforskjeller i barnehagen, synes han det er utfordrende å endre på måten jenter og gutter leker på.

Informant B ønsker å jobbe med kjønnsforskjellene i den kroppslige leken ved å være bevisst og se barna. *Ser jeg et barn som bare velger å leke en type lek, prøver jeg og bryte inn og inspirere til en annen lek, slik barnet får mulighet til å erfare nye leksituasjoner.* Når man jobber slik, bidrar man til å gi barna meningsfulle og like muligheter. I tillegg legger man til rette for at alle barna skal få mulighet til å delta i de samme leksituasjonene. Informant B mener det samme som informant A om at vi må være bevisste på å gi samme tilbakemeldinger uavhengig av kjønn, samtidig mener hun at det er forskjeller i kjønn, og mye man sier er ubevisst. *Det er viktig å stille spørsmål til seg selv og ha selvinnsikt når man arbeider med barn, det viktigste er at man må få være den man er.*

Er uteområdet kjønnsbasert?

Uteområdet er en arena hvor barna tilbringer mye tid av dagen der de får mulighet til å utfolde seg og utforske miljøet rundt dem. Uteområdet er ofte utstyrt med lekeapparater og naturlige elementer som vi ikke finner inne. Vi var nysgjerrige på hvordan uteområdet var tilrettelagt for barns aktivitet og kroppslige lek.

Informant A sier han er veldig fornøyd med hvordan uteområdet i barnehagen deres er utformet. *Vi er en liten barnehage med tre avdelinger og på uteområdet har vi en stor bakke med ulendt terreng og svært lite gummiunderlag, det er bare asfalt, skogsområder og ulendt terreng å boltre seg på.* Han mener selv at uteområdet er med og inspirerer til ulike typer lek for alle barna. Alle de generelle lekeutstyrene som huske, klatrestativ og rutsjebane er kjønnsnøytrale, ettersom de inspirerer både jenter og gutter til lek. *Uteområdet er utformet slik at en skal ha like muligheter til å drive med risikofylt lek på lik linje som rollelek, det skal være noe for alle,* sier han.

Informant B er nokså fornøyd med hvordan uteområdet er utformet i hennes barnehage. Hun legger vekt på at det er viktig å skape robuste barn som mestrer risiko senere i livet. Når barna leker med de samme lekeapparatene hele tiden, vil de til slutt mestre dem så godt at det ikke lenger blir utfordrende nok. *Derfor ville jeg hatt et mer naturlig terreng for å utfordre barnas motoriske og kreative utvikling. Vi har allerede en skråning og en bakke, men jeg kunne gjerne tenkt meg et eget område med naturelementer - det kunne vært positivt,* sier hun.

Drøfting av funn

Vi skal nå drøfte funnene vi har gjort og knytte dem opp mot vår problemstilling. Vi har valgt å dele drøftingen inn i de samme underkategoriene som på resultatene, dette for å forsøke å skape en bedre oversikt for leseren. Kategoriene lyder som følgende: kjønn i den kroppslige lek, personalets kjønnsbevissthet, og er uteområdet kjønnsbasert?

Kjønn i den kroppslige lek

For å kunne svare på valgt problemstilling begynte vi intervjuet ved å høre hva informantene la i begrepet kroppslig lek, og om dette var viktig for dem. Videre var vi nysgjerrige på om de hadde sett ulikheter i gutter og jenters valg av kroppslig lek på uteområdet. Begge informantene syntes at kroppslig lek var en viktig del av barns hverdag, det handlet om å bruke kroppen sin aktivt i leken slik at pulsen ble høyere. Osnes et al støtter dette utsagnet, kroppslig lek med energiforbruk godt over hvilenivå er viktig i barns hverdag, ettersom den kroppslige leken gir barna mulighet til å utvikle motoriske ferdigheter og skape et fellesskap sammen med andre barn (Osnes et al., 2020, s. 145).

Informant A og informant B var både enige, og uenige når det kom til hvordan de opplevde ulikheter i barns valg av lek på uteområdet. Informant A uttalte at gutter var mer herjete og fysiske i leken enn jenter da jentene hadde mer fokus på rollelek og det å samhandle med andre barn. Dette er i tråd med det Skarre og Melhuus sier, om at jenter i førskolealder er mer opptatt av rollelek enn hva gutter er (Skarre Aasebø & Melhuus, 2005, s. 69). Hvorfor det er slik er vanskelig å vite. Om man ser det i fra et evolusjonspsykologisk perspektiv, mener Sandseter at gutter alltid har søkt mot spenning og risikofylte leker som gir dem erfaringer i å mestre risiko og kamp hvor styrke og mot settes på prøve. Dette stammer fra når menn tradisjonelt sett var dem som utsatte seg for farene som for eksempel jakt innebar, i tillegg til å beskytte sin egen familie. Dette kan være en faktor for at gutter trekkes mer mot den risikofylte leken enn jenter. Selv om det er noen studier som forklarer det slik, finnes det også andre studier som mener noe annet. Andre studier legger vekt på at gutter og jenter blir sosialisert ulikt og dette kan være en av grunnene til hvorfor gutter velger mer risikofylte aktiviteter (Sandseter, 2018, s. 57-58).

Informant A og B mente at ulikhetene i valg av lek kom ifra påvirkninger fra barnehagen, oppdragelsen i hjemmet og barnets personlighet. De mente at den erfaringen barnet tilegner seg gjennom den første tiden i sosialiseringsprosessen er viktig for deres identitet og videre

utvikling. Morrongiello og Dawber viser til at måten barnet blir oppdratt på kan ha en innvirkning på at gutter søker mer risikofylte leker enn jenter. Mødre og fedre kommuniserer ulikt til sine barn, ut ifra om de er jente eller gutt. Gutter blir ofte mer oppmuntret til å våge å ta risikoer. Mens jenter derimot blir oppmuntret til å være mer forsiktige og dette kan være en grunn til at jenter velger mer rolige aktiviteter (Sandseter, 2018, s. 58). Slik vi forstår det er det ikke mulig å gi et konkret svar på hvorfor gutter leker mer risikofyllt og jenter holder seg til rollelek. Vi kan tenke oss at det kan ha sammenheng fra evolusjonens side, men man må også ta i betraktning at barn vokser opp i et samfunn hvor de omgås andre mennesker og blir sosialisert gjennom møtene med disse. Det er ikke tvil om at menneskene i barnas liv spiller en viktig rolle i sosialiseringen og oppveksten.

Helsedirektoratet anbefaler at barn skal være fysisk aktive i minimum 60 minutter hver dag. Vi informerte våre informanter om denne anbefalingen og lurte på om det var en anbefaling som kunne være utfordrende å oppnå i en hektisk hverdag. Videre lurte vi på om de så forskjeller i aktivitetsnivået blant gutter og jenter på uteområdet. Begge informantene syntes at kravet var viktig å oppnå i løpet av dagen. Informant A mente det kunne være lettere å oppnå på stor avdeling, da de ofte tilbringer mer av dagen ute. Han mente at guttene hadde et større intensitetsnivå i leken, og det kan være lettere for dem å oppnå anbefalingene enn jentene.

Informant B trodde også at barna i hennes barnehage oppnådde kravet, ettersom hun selv hadde kontroll over egen aktivitet og mente hun oppnådde anbefalingene. Videre sa hun at det var lite forskjeller i barnas aktivitetsnivå uavhengig av kjønn. Intensitetsnivået var mer avhengig av barnets personlighet og hvilke forhold de har til kroppslig lek i hverdagen fra før av. En studie fra Kaltvedt og Meland (2017) viser til at når gutter og jenter leker sammen, blir ofte jentene stanset når de utfører maskulin, fysisk og høylytt lek som gutter i større grad får lov til. Det er viktig å reflektere over at voksenrollen skal gi alle barn muligheter for varierte allsidig bevegelseserfaring uavhengig av personlighet og kjønn. (Storvik, L. F., 2020).

Ifølge artikkelen til Danielsen oppnår kun 64% av barna helsedirektoratets anbefalinger om fysisk aktivitet på vinteren og 50% på sommeren. Denne undersøkelsen ble foretatt i tre ulike barnehager. Det viste seg at det var stor variasjon mellom aktivitetsnivået i barnehagene, guttene hadde større MVPA (moderate to vigorous physical activity) enn hva jentene hadde, dette gjaldt både på vinteren og om sommeren. Det kan være utfordrende å vite om barna i informantenes barnehage oppnår helsedirektoratets anbefalinger da det er store forskjeller fra

barn til barn. Slik artikkelen til Danielsen viser, er det flere barn i norske barnehager som ikke oppnår anbefalingene. Årsakene til det kan være flere. Det viser en tydelig sammenheng mellom årstidene, barna var i mer fysisk aktivitet om vinteren enn om sommeren. En årsak til det, kan være fordi om vinteren er det kaldere. Mange steder i landet kommer det snø, og man kan tenke seg at barna velger mer fysiske aktiviteter for å holde varmen. En annen årsak til at barna ikke oppnår anbefalingene, kan være at barnehagen ikke har gode nok rutiner for tilrettelegging av fysisk aktivitet i hverdagen. Ifølge Danielsen har barnehageansatte en unik posisjon og plikt til å påvirke barns levevaner, ettersom de etableres tidlig i oppveksten. På bakgrunn av Danielsens artikkel vil det å kunne være bevisste på barns kroppslige lek være avgjørende for å oppnå helsedirektoratets anbefalinger (Danielsen, Mathisen & Stålesen, 2018). For å jobbe mot at anbefalingene skal oppnås blant jenter og gutter, vil det være gunstig å bruke områder som inspirerer barna til lek i større grad. Skogen er en arena som kan være med og bidra til at barna utfolder seg kroppslig i større grad. Forskning viser at både jenter og gutter har en høyere intensitet i naturen enn på uteområdet i barnehagen (Osnes & Skaug, 2015).

Personalet bevissthet på kjønn

Hvordan barn opplever og blir eksponert av kjønnslikestilling har stor sammenheng med personalets forventninger og holdninger overfor gutter og jenter. Det er viktig og huske på at det finnes mange ulike måter man kan være gutt og jente på. Det er biologiske og sosiale forskjeller blant kjønn. Barn i norske barnehager tilbringer ofte store deler av hverdagen i barnehagen hvor de omgås andre barn og voksne. Derfor blir ofte de ansatte rollemodeller for barna. Dette bidrar til at personalet hele tiden må være oppmerksomme på egen væremåte og holdninger (Askland & Rossholt, 2009, s. 44 - 45). Informant A og informant B var enige i det Askland og Rossholt skriver og mener de ansatte har et ansvar for å være oppmerksomme på egne holdninger, væremåte og hvordan de arbeider med kjønnslikestilling i barnehagen. I tillegg la de vekt på hvor viktig det var at personalet selv var engasjerte og deltakende i barns kroppslige lek for å være gode rollemodeller for barna.

Vi stilte spørsmål til våre informanter om det var slik at mannlige ansatte viste mer engasjement i den kroppslige leken enn hva kvinnelige ansatte gjorde. Informant A mente at det var avhengig av hvilken person en er, men at menn ofte skiller seg mer ut i den risikofylte leken enn kvinner. Han la til at på hans avdeling er de fleste ansatte gode på å være deltakende i barns kroppslige lek, men det var avhengig av hvor godt de selv likte å være ute. I artikkelen til Herskind skriver

hun at det å ta initiativ til kroppslig aktivitet, vil påvirke andre voksne og barn. Noen ansatte trenger mer motivasjon enn andre for å praktisere initiativ til kroppslig lek. Det kan være mange som viser interesse og snakker om hva de ønsker å gjøre, men ikke tar ansvar og gjennomfører i praksis. Personalet må ta ansvar for egen kroppslig bevegelse - det trenger ikke å være mye, men bruke kroppen sin slik at barna ser det verdifullt å anvende sin egen kropp (Herskind, 2007, s. 134-135).

Informant B hevder man kan si at menn er generelt mer fysiske, og det kan ofte oppstå en større forventninger til dem i den kroppslige leken ute. Samtidig forteller hun at det er tre menn som jobber i barnehagen hennes, og at de skiller seg ikke mer ut i den kroppslige uteleken enn hva kvinnene gjør. Bakken og Lindhart har gjort studier fra to barnehager i Vestland fylke hvor de har sett på personalets erfaringer med kjønn og likestilling. Her kommer det også frem at informantene forventer at menn er mer aktive enn kvinner på uteområdet. Samfunnet har over lengre tid dannet seg ulike forventninger til menn og kvinner. Vi blir oppdratt til å være flinke i forskjellige ting og gjøre og mene ting på en ulik måte. Ofte skal menn være mer fysiske og lekne, mens damer skal være rolige og ha ansvar for oppdragelsen (Henkel & Tomicic, 2011, s. 1). Både informant A og B sier seg enige i at det ofte stilles en forventning til at menn skal være mer fysiske i leken sammen med barna. Det som vi la merke til gjennom intervjuene, var at informantene mente at de hadde en høyere forventning til mannlige ansatte og deres deltakelse i den kroppslige leken ute. Dette til tross for at de selv opplevde i praksis at det var lite eller ingenting som skiller menn og kvinner i den kroppslige leken. Vi syntes dette var et interessant funn da det viser at vi fremdeles kan ha ubevisste forventninger og holdninger til hvordan damer og menn skal oppføre seg i samfunnet (Bakken & Lindhart, 2019, s. 201-218).

Ifølge en studie fra Kaltvedt og Meland (2017) vises det at personalet har ulike forventninger til jenter og gutter. Gutter ses ofte på som mer fysisk aktive, og jenter som mer stillesittende og rolige i leken. De oppdaget at barna selv prøvde å utfordre kjønnsstereotypene, men de voksne støttet ikke opp denne handlingen. På bakgrunn av funnene som ble gjort i studien til Kaltvedt og Meland, kan man si at barna får ulik type oppmerksomhet fra personalet ut fra om de overholder de gitte kjønnsrollene som er akseptert for deres kjønn (Bakken & Lindhart, 2019, s. 201-218). Våre informanter hadde ikke gjort seg samme erfaringer som Kaltvedt og Meland sine funn. Informant A og B hevdet at de ikke stilte ulike forventninger til jenter og gutters kroppslige lek. Informant B reflekterte over at hun muligens hadde mer toleranse overfor gutters støyende lek, enn når jenter praktiserte samme atferd. Vi synes dette var en god

refleksjon fra informanten, ettersom hun var bevisst og klar over det selv. Samtidig legger de begge vekt på at barnets utviklingsprosess spiller en stor rolle på hvordan personalet henvender seg til barna. Barn utvikler seg i ulikt tempo, de er født med en egen personlighet og danner seg ulike interesser. Dette er ifølge informantene mulige årsaker til hvorfor barna kan bli behandlet ulikt i deres barnehage og at det ikke er kjønnsbasert. Ifølge Løkken og Søbstad, kan det være utfordrende å snakke om sensitive temaer. Det er ikke uvanlig at informanten finner det lettere å snakke om det positive som skjer på avdelingen, i stedet for det eventuelle negative som forskjellsbehandling av kjønn kan være. Vi som intervjuere må være kritiske til informasjonen vi får, samtidig som det er viktig at vi har et nøytralt syn på saken, og viser tillit til informantene. Vår problemstilling som omhandler kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek kan være et sensitivt tema for mange å snakke om. Likevel synes vi våre informanter svarte reflektert og ærlig over spørsmålene som ble stilt. De la vekt på at det kan være utfordrende å ikke ha forventninger til menn og kvinner når de ligger så tradisjonelt nedfelt i oss. Derfor mente de at det var viktig aktivt å jobbe med refleksjon i personalgruppen.

Informantene la vekt på at det er viktig å jobbe med eventuelle kjønnsforskjeller som oppstår i kroppslig lek på uteområdet. Både informant A og B hadde et nokså likt synspunkt på hvordan personalet skal jobbe alle barn blir sett og utfordret etter deres forutsetning. Det første de nevnte var at man må være bevisst på de eksisterende kjønnsforskjellene i leken, at gutter velger mer fysisk lek, mens jenter blir mer sittestillende. For å jobbe med dette er det viktig at personalet legger til rette for at alle barn skal få like muligheter, og en må få være den en er. Å legge til rette for like muligheter handler ikke om at alle barna skal gjøre det samme, men at personalet har fokus på og legger til rette for hvert enkelt individ, uavhengig av kjønn. Hvert enkelt barn skal bli gitt muligheter ut fra dens forutsetninger. Som ansatt i barnehage dreier det seg om å være bevisst på kjønnsforskjellene når en planlegger dagen, det er for eksempel mulig å bruke skogen som et verktøy for å nøytralisere ulikhetene i den kroppslige leken. Det har vist seg at når barna leker i skogen foregår rundt 70% av leken i høy eller moderat intensitet. Det vises også at både gutter og jenter har høyere intensitet i naturen enn hva de har på uteområdet i barnehagen. (Osnes & Skaug, 2015). Derfor kan et tiltak for å øke intensiteten til barns kroppslige lek, være å planlegge og øke tiden de tilbringer ute i naturen.

Det er viktig å være reflektert til sine tanker og handlinger i samhandling med barna. Ingrid Bø skriver hvordan personalet forholder seg til barna i barnehagen er med og “skaper” jenter og gutter. Det er personalet som konstaterer hvordan det forventes at gutter og jenter skal oppføre

seg og hva de skal interessere seg for. For å kunne jobbe mot en endring i dette kjønnsmonsteret, er evnen til refleksjon i personalet og et trygt miljø til diskusjon viktig. Om man skal klare å skape en forandring i kjønnsmonsteret, kan man benytte Heikkilä sine punkter for å jobbe med kjønnsforskjeller i barnehagen, noen av disse er det å ha kunnskap, reflektere og sette arbeidet i en større sammenheng for å kunne skape endringer (Bø, 2014, s. 74 - 75). En slik endringsprosess vil ta lang tid, og en må gjøre en endring i måten personalet tenker omkring kjønn og likestilling. Informant A mente at det å endre et lekemonster hos et barn er utfordrende, for da må det være en fin balanse mellom påvirkning og press fra personalet. Barnet skal kunne ha mulighet til å velge selv og ikke oppleve press fra personalet. Vi kan ikke presse barn til å velge lek, men oppmuntre til alle typer lek. Begge informantene sier seg enige med Heikkilä om at det er viktig å ha selvinnsett og kunne reflektere over egne handlinger.

Da vi spurte om de trodde personalet hadde en stor påvirkningskraft til å lede barna inn i lek, kom informant A og B frem til nokså like svar. Informantene la vekt på at dette avhenger hva man er oppvokst med. De tradisjonelle kjønnsmonstrene henger igjen fra egen barndom, men barna må få lov til å velge det de selv vil. Om en skal kunne klare å følge opp alle målene i rammeverket samtidig som barna skal få mulighet til å velge selv hva de ønsker å leke med, er det viktig at personalet balanserer mellom frilek og organisert lek. En skal aldri tvinge barna til å leke med noe de ikke ønsker, men personalet skal oppmuntre og engasjere til variert lek. Rammeplanen viser til at barnehagen skal bidra til at barna får felles erfaringer som grunnlag for lek, og legge til rette for utvikling av lek temaer. I tillegg står det at personalet skal være bevisst på og vurdere egen rolle og deltakelse i barnas lek (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20-21).

Vi som har en voksenrolle må være bevisste og tenke over dette i hverdagen, kanskje endre på måten vi sier "kul gutt" og "flink jente". Det er personalet som må endre deres måte å tilnærme seg barn på. Om man kun oppmuntrer til fysisk herjelek med gutter og rollelek med jenter, vil man ikke kunne endre de tradisjonelle kjønnsrollene. I 2006 kom Askland og Rossholt med forskning som omhandler likestilling i det pedagogiske arbeid. Der har de foretatt samtaler og intervjuer med personalet som jobber i barnehager. Det viser seg at vår egen barndom er svært sentralt for hvordan vi ser på og tolker hva likestilling og likeverd er i barnehagen. Askland og Rossholt kom også frem til at de ansatte i barnehagen har ureflekterte og tatt-for-gitt antagelser når det kommer til å finne ut hvordan man skal være som jente eller gutt. Våre informanter sier seg enige i Askland og Rossholt sin påstand om at barndommen er svært sentralt for hvordan

en selv tolker og utfører likestillingsarbeid i barnehagen, og en tar ofte med seg private erfaringer og verdier inn i profesjonen. Samtidig er de uenige med Askland og Rossholt som mener at ansatte har ureflekterte antagelser for hvordan man lærer barn om å være jente eller gutt. Informantene vi intervjuet hevdet at personalet i deres barnehager er bevisste på kjønn og la stor vekt på at alle barn skal få like muligheter (Bakken & Lindhart, 2019, s. 201-218).

Er uteområdet kjønnsbasert?

Barnehagens fysiske miljø er betydningsfull for barnets utvikling, kunnskap og erfaringer. Mulighetene som finnes her skal innby til lek, utfordringer og mestring. Rasmussen nevner "barns sted" det vil si slik uteområdet eller naturen appellerer til lek, kreativitet, det å utfordre seg selv og utforske relasjoner (Osnes et al., 2020, s. 167). Det har blitt gjort nokså lite forskning på kjønn i naturen. Fjørtoft (2000) og Mårtensson (2004) har studert kjønnsforskjeller i naturen, men har ikke gått i dybden på selve kjønnsaspektene. Waller (2010) foretok seg observasjoner av barn mellom 3-4 år som besøkte områder med landlige omgivelser jevnlig. Det viste seg at jenter og gutter velger hovedsakelig samme aktiviteter, som for eksempel klatring, løping, vannlek og rollelek når de er i naturen (Änggård, 2011, s. 8-9).

Informantene var veldig fornøyde med uteområdet i deres barnehage. Informant A forklarer at deres uteområde har en stor bakke med ulendt terreng, asfalt og litt skog inne på utelekeplassen. På uteområdet i barnehagen opplevde informant A at guttene hadde en mer herjete lek, enn jentene som ofte inntok rolleleken. Informant B var fornøyd med uteområdet slik det så ut i dag, men at de hadde planer om å få inn nye lekeapparater, hun la også til at hun ønsket seg mer naturelementer som trær, utfordrende og utforskende naturlige områder. Videre fortalte både informant A og B at de opplevde at når barnegruppen gikk tur i naturen var det mindre forskjeller i gutters og jenters aktivitetsnivå, de lekte mye av det samme og var sammen om å utforske området på lik linje. Storli og Hagen (2010) hevder det motsatte, i studiene sine har de målt intensiteten på lek i ulike miljøer, og at det ikke er noen forskjell i barns fysiske aktivitetsnivå i leken på utelekeplassen sammenlignet med naturen. Osnes og Skaug støtter derimot hva informant A og B hevder, at barn har høyere intensitet i lek i naturen enn på utelekeplassen i barnehagen (Osnes et al., 2020, s. 186). De viser også fra funn i deres studier at gutter har høyere intensitet i leken enn jenter i alle miljøer. Men i naturen er intensiteten høyere hos både gutter og jenter enn hva den er på uteområdet i barnehagen. Dette kan ha med at barna ser flere muligheter til å være kreativ i leken (Osnes & Skaug, 2015).

Jenter og gutter blir ofte snakket til ulikt på bakgrunn av samme atferd, genusfellen er at personalet ofte ubevisst bruker forskjellige ord, og lader dem med ulike forventninger. Ord som brukes til å beskrive gutter, har ofte en høyere status i samfunnet. Denne forskjellen kan føre til at jenter og gutter lærer at det gutter gjør er litt viktigere enn hva jenter gjør. Om dette pågår over lengre tid, kan det bidra til at jenter blir sett på og føler seg mindre betydningsfulle enn gutter (Henkel & Tomicic, 2011, s. 91-92). Slike ubevisste handlinger kan også ha en sammenheng med hva informant A og B hevder, om at jenter er mer rolige i leken på uteområdet. På bakgrunn av denne informasjonen, kan jenter ofte trenge mer oppmuntring og støtte i ulike leksituasjoner.

Naturen er en arena med et stort areal å boltre seg på, større enn inne på barnehagens uteområde. Kyttä nevner at dess mer barna kan bevege seg i et miljø, vil det oppstå flere innbydelser som barna kan bearbeide og utforske videre (Osnes et al., 2020, s. 174). Informant A og B så at barna utforsket miljøet når de kom til skogen, barna så flere muligheter til å utfordre seg selv og undre seg over nye opplevelser. Nysgjerrighet kommer inn som en faktor for hvorfor barna ønsker å utforske naturen. Her får man brukt kroppen i spenningsfylte situasjoner, ettersom i naturen er ikke alt sikkert og risikoer må tas. Barn er spenningsøkende individer og tester grenser for å skape erfaringer til neste gang de kommer i lignende situasjoner (Osnes et al., 2020, s. 185).

Som nevnt var informant B fornøyd med deres uteområde, men var glad for at de skulle få inn nye lekeapparater. Hun ønsket også mer naturlige elementer på barnehagens uteområde, dette kan være fordi hun mener at skogen og naturen er et mer kjønnsnøytralt miljø. Fjørtoft og Grahn mfl. viser til studier fra både Norge og Sverige og hevder at lek i naturen er viktig for barns utvikling. Det har ført til at i det blir brukt mer naturelementer som lekeapparater, trær istedenfor klatrestativ eller steiner og busker for å innby til ulike gjemmelok (Osnes et al., 2020, s. 181).

Avslutning

Formålet med vårt forskningsprosjekt var å belyse problemstillingen *“Hvordan jobber personalet med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet?”*. Gjennom bruk av den kvalitative forskningsmetoden semistrukturert intervju, kom vi frem til at våre informanter

hadde både like og ulike tanker rundt emnet. Informantene var enige om at kroppslig lek er viktig i barns hverdag, og begge hadde lagt merke til ulikheter i kroppslig lek blant jenter og gutter. For å jobbe med dette la informant A og B vekt på at personalet må være bevisste på egen rolle og de eksisterende kjønnsforskjellene, ettersom de selv har en stor innvirkning på barns hverdag.

Videre beskrev informantene at jenter og gutter tiltrekkes ulik lek. Informant A hadde lagt merke til at gutter tiltrekkes mer mot risikofyllt lek og boltrelek, i motsetning til jenter som har større fokus på rollelek og vennskap. Informant B hevdet at vi må ta hensyn til at det er biologiske og sosiale forskjeller blant barna, og på bakgrunn av dette velger de ulik type lek. For å gi alle barn like muligheter, viser informant A til at en observerende rolle er nødvendig for å få en oversikt over at alle barna får ta en del av uteleken. Selv om informant B mener det er biologiske forskjeller skal likevel alle barn få samme mulighetene og støtten de trenger i leken.

Skogen var et gjentakende tema som ble nevnt flere ganger av informantene. Dette var et miljø de så på som kjønnsnøytralt, her var det lite forskjeller i jenters og gutters lek. Begge informantene brukte skogen aktivt i hverdagen, på bakgrunn av hvor godt de så barna utviklet seg og samhandlet i naturen. Begge informantene var også fornøyd med sitt eget uteområde i barnehagen, men informant B ønsket flere naturlige elementer som barna kunne dra nytte av i den kroppslige leken.

Gjennom funnene som vi har gjort oss i denne oppgaven, har vi kommet frem til at personalet spiller en viktig rolle i arbeidet mot kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek. Selv om likestillingen har kommet langt, kan vi fremdeles se at barn blir behandlet ulikt på bakgrunn av hvilket kjønn de er. Informantene var enige i at de må være bevisste og reflektere over egne handlinger i hverdagen, og ta i bruk områder og lekeapparater som inspirerer alle barn til lek. Det tradisjonelle kjønns mønsteret ligger dypt nedarvet i oss, og vi blir påvirket av samfunnet rundt oss. Gutter og jenter er biologiske ulike og dette må tas hensyn til. For å jobbe med å minske kjønnsforskjellene handler det om å planlegge dagen på en slik måte at alle barn blir inkludert og sett. Dersom det skal kunne forekomme en endring, må vi som personer først og fremst endre egne tanker, forventninger og hvordan vi samhandler med individer rundt oss.

Etter å ha jobbet med denne bacheloroppgaven har vi fått en bredere forståelse for hvordan personalet jobber for å gi barna like muligheter i den kroppslige leken uavhengig av kjønn. Gjennom forskning har vi sett at det enda eksisterer kjønnsforskjeller i barnehagen, og vi har tilegnet oss informasjon om hvordan vi kan forebygge dette i praksis. Det er et relevant tema i samfunnet. Kunnskapen vi har tilegnet oss gjennom denne oppgaven har ført til at vi kommer til å være mer reflekterte og bevisste over egne handlinger som fremtidig barnehagelærere. Vi vil jobbe aktivt for å gi alle barn like muligheter i den kroppslige lek uavhengig av kjønn.

Litteraturliste

Artikler:

Bakken, Y & Lindhart, E. (2021) 9. *Tanker fra barnehagen: Personalets refleksjoner om egne erfaringer med kjønn og likestilling*. I Faye, R., Lindhardt, E.M., Ravneberg, B. & Solbue, V (Red.), *Hvordan forstå fordommer? Om kontekstens betydning – i barnehage, skole og samfunn* (s. 201-218)

Oslo: Universitetsforlaget. https://www.idunn.no/hvordan_forstaa_fordommer/9_tanker_fra_barnehagen_personalets_refleksjoner_om_egne

Danielsen, H.K, Mathisen, G. & Stålesen, H.J (2018, 27. november). *Målt fysisk aktivitetsnivå i tre barnehager sommer og vinter*. Munin.uit.no

<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/15856/article.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Folkehelseinstituttet, (2019, 29. april) *Fysisk aktivitet for barn og unge*. Helsedirektoratet.no

<https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/fysisk-aktivitet-for-barn-unge-voksne-eldre-og-gravide/fysisk-aktivitet-for-barn-og-unge>

Kunnskapsdepartementet. (2017) *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Meland, A.T. & Kaltvedt, E. (2017). *Tracking gender in kindergarten, Early Child*

Development and Care. 2017. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/03004430.2017.1302945?>

Osnes, H. & Skaug, H.N. (2015, 21 mai). *Kroppslig lek, fysisk miljø og helse i barnehagen*.

Utdanningsforskning.no. <https://utdanningsforskning.no/artikler/2015/kroppslig-lek-fysisk-miljo-og-helse-i-barnehagen/?fbclid=IwAR3wMjak70e5L3uLEpuU3AnL-4pH6Swu1N-vxaActtS4Ln31b18qrY8StUQ>

Salvesen, K. (2021, 26. januar). *Jenter og gutter leker forskjellig på lekeplassen*.

Utdanningsnytt.no. <https://www.utdanningsnytt.no/doktorgrad-forste-steg-lek/jenter-og-gutter-leker-forskjellig-pa->

[legeklassen/267308?fbclid=IwAR0czQTAVyEYZwGNTbDAF7sWOkofNMB19qimjeKaYoLLO8jCNV6_4c-PH4](https://www.legeklassen/267308?fbclid=IwAR0czQTAVyEYZwGNTbDAF7sWOkofNMB19qimjeKaYoLLO8jCNV6_4c-PH4)

Storvik, L. F. (2020, 28 mai) *Jenter som leker Batman, får beskjed om å slutte. Mens gutter som leker med dukker, får ros.* Utdanningsnytt.no
<https://www.utdanningsnytt.no/barnehageforskning-forste-steg-likestilling/jenter-som-leker-batman-far-beskjed-om-a-slutte-mens-gutter-som-leker-med-dukker-far-ros/243692>

Torheim, M. G. (2017, 29. september). *Kjønnsrollene lever i beste velgående i norske barnehager.* Utdanningsforskning.no
<https://utdanningsforskning.no/artikler/2017/kjonnrollene-lever-i-beste-velgaende-i-norske-barnehager/>

Änggård, E. (2011). *Children's Gendered and Non-Gendered Play in Natural Spaces.* Children, Youth and Environments 21(2):5-33.
https://www.jstor.org/stable/10.7721/chilyoutenvi.21.2.0005#metadata_info_tab_contents

Bøker:

Aasebø, T.S. & Melhuus, E. C. (2005). *Rom for barn - rom for kunnskap. Kropp, kjønn, vennskap og medier som pedagogiske utfordringer.* Bergen: Fagbokforlaget.

Askland, L & Rossholt, N. (2009). *Kjønnsdiskurser i barnehagen.* Fagbokforlaget.

Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2013). *Dørstokmila – barnehagens vei fra magefølelse til melding.* Bergen: Fagbokforlaget.

Bø, I. (2014). *Kjønnsblind, kjønnsnøytral eller kjønnsbevisst?: Pedagoger møter kolleger, barn og foreldre.* Universitetsforlaget.

Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming.* Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. Utg.). Gyldendal.

Emilsen, K. (Red.). (2015). *Likestilling og likeverd i barnehagen.* Fagbokforlaget.

Henkel, K & Tomicic, M. (2011). *Gi barna 100 muligheter i stedet for 2*. Pedagogisk Forum.

Herskind, M. (Red.). (2007). Kroppslighet og læring i daginstitusjoner. *Utvikling av bevegelsespraksis- om at kroppsliggjøre noget nytt*. Billesø & Baltzer.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg) Gyldendal Norsk Forlag.

Larsen, A. K. & Slåtten, V. M. (2019). *En bok om oppvekst* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., Synnes, K. (2018) *Forskerfrøboka* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Løkken, G. & Søbstad, F. (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Løkken, G. & Søbstad, F. (2017) *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg). Universitetsforlaget.

Osnes, H., Skaug, H.N. & Kaarby, K.M.E. (2020) *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen* (3. utg). Universitetsforlaget.

Sandseter, Hagen, T. L., & Moser, T. (2018). *Kroppslighet i barnehagen : pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (3. utg., p. 470). Gyldendal.

Sjøvik, P. (Red.). (2020). *En barnehage for alle: Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. Universitetsforlaget

Vedlegg 1

Intervjuguide

Bakgrunn

- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hvilken utdanning har du?
- Hvilken stilling har du i barnehagen?
- Hvor er barnehagen plassert (by/landlig)?
- Hvilket kjønn er du?

Problemstilling

Hvordan kan personalet jobbe med kjønnsforskjeller i barns kroppslige lek på uteområdet?

Kroppslig lek

- Hva er kroppslig aktivitet for deg?
- Helsedirektoratet anbefaler 60 minutter med fysisk aktivitet hver dag, kan det være utfordrende å oppnå dette kravet hver dag, hvorfor/hvorfor ikke?
- Ser du for

Kjønn

- Tenker du det er viktig og være bevisst på kjønn i leken? Hvorfor, hvorfor ikke?
- Har du lagt merke til at jenter og gutter velger ulike typer lek?
- Hva vil du si er den største forskjellen blant jenter og gutters kroppslige lek?

Personalet

- Har de ansatte en rolle i barns fysiske aktivitet, og tror du det kan ha en påvirkning på barns kroppslige lek?
- Vil du si det er forskjell blant mannlige og kvinnelige ansatte når det kommer til den kroppslige leken?
- Tror du forskjellene på jenter og gutters kroppslige lek vil jevne seg ut med tiden?
- Hvordan kan en barnehagelærer jobbe med eventuelle kjønnsforskjellene i kroppslig lek?
- Tror du personalet har en stor påvirkningskraft til å lede barn inn i lek, ofte i underbevisstheten kan vi spør en jente om hun vil perle eller om en gutt skal tegne superhelter, og ikke omvendt, vet du hvorfor det kan være slik?

- Stiller du ulike forventninger til gutter og jenters kroppslige lek? Hvorfor, hvorfor ikke?

Uteområdet

- Er du fornøyd med hvordan uteområdet i din barnehage er utforma? Hvis ikke, hva ville du ha endret på?

Vedlegg 2

Samtykkeskjema

Vil du delta i

Forskningsprosjektet Hverdagspraksiser?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å involvere barnehagelærerstudenter i forskning som bidrar til mer kunnskap om hverdagspraksiser som fremmer

lek, kommunikasjon og tilhørighet i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom Hverdagspraksiser skal barnehagelærerstudentenes Bacheloroppgaver knyttes til forskning

som skjer ved Universitetet i Stavanger ved Institutt for barnehagelærerutdanningen, og det nasjonale

barnehageforskningssenteret FILIORUM¹ finansiert av Norges Forskningsråd. Det overordnede målet

for alle Bacheloroppgavene er å få mer kunnskap om hverdagspraksiser i barnehagen innenfor temaene: digital kompetanse, lek, tilhørighet/mangfold, kreativitet, bærekraft og ledelse.

Problemstillingene vil variere innen rammen av de tematiske områdene.

Studentenes Bachelorsoppgaver tilsvarer 15 studiepoeng (1/4 studieår) og datagrunnlaget de bygger

oppgavene sine på er korte observasjoner i barnehagen, intervjuer, eller spørreskjema.

Dataene som

samles inn skal i første rekke brukes til studentenes Bacheloroppgaver, men vi vil også i dette brevet

spørre om lov til å bruke dataene videre i forskning i FILIORUM – Senter for barnehageforskning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UiS) ved Institutt for barnehagelærerutdanning og FILIORUM – Senter for

barnehageforskning er ansvarlige for prosjektet. Samarbeidspartnere er barnehageeiere i Rogaland som

har kommet med ønsker om tema de vil ha belyst gjennom studentenes Bacheloroppgaver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet fordi du arbeider i en barnehage eid av en av våre samarbeidspartnere i prosjektet. Barnehageeier har valgt ut barnehagen du arbeider i til å være med i

prosjektet. Spørsmål om deltakelse sendes til alle ansatte i denne barnehagen som er aktuelle for

studentenes problemstillinger. Det er ikke sikkert du vil inngå i datainnsamlingen, selv om du

gir
tillatelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta i prosjektet vil barnehagelærerstudenter ved UiS få mulighet til å besvare problemstillinger

i sine Bacheloroppgaver gjennom tilgang til praksisfeltet som videre bidrar til forskning om hverdagspraksiser i barnehagen.

Metoder som vil bli brukt er ikke- deltakende observasjon, deltakende observasjon, intervju og

spørreskjema. Ikke-deltakende observasjon betyr at studenten er tilstede og observerer barn og ansatte

i barnehagen uten at de selv deltar aktivt i det som foregår. Deltakende observasjon er nødvendig når

studentene skal prøve ut didaktisk opplegg sammen med ansatte og barn i barnehagen. Det er ikke lov

å gjøre lyd- eller videoopptak. Opplysningene registreres gjennom studentenes notater som vil være

anonymisert og oppbevart på sikker maskinvare. I den ferdige oppgaven vil det ikke være mulig å

gjenkjenne barn, ansatte eller barnehagen dataene er samlet inn i. Det er kun studenten som har

opplysninger om dette. Studenten har taushetsplikt, og ingen, heller ikke veileder, vil vite hvilke barn

eller hvilken barnehage dette dreier seg om. I de tilfeller observasjon i barnehagen er aktuelt vil

1 <https://www.uis.no/forskning-og-ph-d/forskningscentre/filiorum-senter-for-barnehageforskning/>

studenten forholde seg til gjeldende korona-restriksjoner og smittevernsprosedyrer. Gjennom spørreskjema eller intervju med ansatte vil det ikke åpnes for spørsmål om enkeltbarn.

Ved intervju er det kun tillatt å skrive notater, mens spørreskjema fylles ut og registreres elektronisk.

Det kan i noen tilfeller være aktuelt å lagre data innsamlet via intervju, spørreskjema, eller observasjon, til videre forskning i FILIORUM. Data lagres på sikker server og krever tillatelse av involverte.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket

tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger og data samlet inn om deg vil da bli slettet. Det vil

ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

I tilfeller der det gjøres observasjon av ansatte i barnehagen vil kun de ansatte som har gitt

samtykke

bli observert. Samtlige ansatte som skal intervjues må ha gitt tillatelse til dette. I gruppeintervju må alle som intervjues ha gitt slik tillatelse. Det skal ikke gjøres lyd-, bilde- eller videoopptak.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student som vil ha tilgang til opplysninger om ditt navn, hvilken barnehage du arbeider i, og andre detaljer knyttet til datainnsamlingen. Veileder og prosjektgruppe ved UiS vil ha tilgang til anonymiserte data som samles inn. Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes hverken i Bacheloroppgaven til studentene eller i eventuelle andre publikasjoner der dataene brukes.

Alle data vil ivaretas gjennom sikker lagring i tråd med UiS retningslinjer, og vil anonymiseres slik at opplysningene ikke vil kunne spores tilbake til kilden. Dette kan gjøres ved at barna/barnehageansatte/barnehagen får fiktive navn eventuelt nummer. Dataene oppbevares på tilgangsbegrenset og passordbeskyttet maskinvare.

Barnehageeierne som har deltatt i prosjektet vil kun få tilgang til resultater gjennom studentenes Bacheloroppgaver der ansatte, barn, og barnehager er anonyme.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres innen Bacheloroppgaven er godkjent slik at ingen data kan spores tilbake til kilden, noe som etter planen er februar 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet (etter at data er samlet inn, men før oppgaven er avsluttet

og dataene anonymisert), har du rett til:

- innsyn i data og personopplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få utlevert

en kopi av opplysningene,

- å få rettet og eventuelt slettet opplysninger om deg,

- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Etter at anonymisering er foretatt kan du ikke identifiseres i datamaterialet og det vil derfor ikke være mulig å hente ut data om deg.

Ønsker du mer informasjon om datainnsamlingen, kan dette fås ved henvendelse til prosjektansvarlig

ved UiS (se kontaktinformasjon på samtykkeskjema).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?
Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for barnehagelærerutdanning/FILIORUM, Universitetet i Stavanger ved professor/senterleder FILIORUM Elin Reikerås elin.reikeraas@uis.no, eller administrativ koordinator FILIORUM Secilie Schelbred filiorum@uis.no
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn rolf.jegervatn@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Elin Reikerås Secilie Schelbred

Samtykkeerklæring Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Hverdagspraksiser, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- ◆ å delta i observasjon i barnehagen
- ◆ å delta i intervju og/eller spørreskjema

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles i henhold til de tillatelser jeg har gitt ovenfor.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)